

सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यवध, २०८०

स्वीकृत मिति: २०८०/०६/१४ गते

प्रस्तावना:

नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ को खण्ड ५, ६, ७ र १७ मा भएको व्यवस्था बमोजिम राजविराज नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा "थ" मा भएको व्यवस्था बमोजिम स्थानीय सरकारलाई प्राप्त जिम्मेवारी पुरा गर्न तथा आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित तथ्यांक संकलन गर्न, वैदेशिक रोजगारमा जान चाहने व्यक्तिहरूलाई आवश्यक सूचना तथा परामर्श सेवा प्रवाह गर्न, सीप तालिममा पहुँच बढाउन, वैदेशिक रोजगारका कारण ठगी लगायतका समस्यामा परेका आप्रवासी कामदारहरूको न्यायमा सहज पहुँच बढाउन, वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मनोसामाजिक समस्यामा रहेका आप्रवासी कामदार तथा तिनका परिवारका सदस्यहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउन साथै रोजगारीका लागि पटक-पटक वैदेशिक रोजगारीलाई नै दोहोर्‍याउनु पर्ने बाध्यतालाई कम गर्न, विप्रेषणको अधिकतम सदुपयोग एवं आयमुलक क्षेत्रमा परिचालनका लागि वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरी यस क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्न र सामाजिक पुनःएकीकरणसँग सम्बन्धित कार्यक्रम संचालन गरी स्वदेशमा नै रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गरी बाध्यत्मक वैदेशिक रोजगारीलाई अन्त्य गर्न वाञ्छनीय भएकोले राजविराज नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को दफा ४ बमोजिम राजविराज नगरपालिकाले "सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि २०८०" स्वीकृत गरी लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

क. यो कार्यविधिको नाम 'सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि २०८०' रहेको छ ।

ख. यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा तथा व्याख्या: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

- (क) "आप्रवासी स्रोत केन्द्र" भन्नाले वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श सेवाका साथै वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी अन्य विशिष्टकृत सेवा प्रदान गर्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालयको प्राङ्गणबाट सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि सूचना तथा परामर्श सेवा दिने केन्द्रलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ख) "उप-शाखा" भन्नाले यस नगरपालिकाको संगठनात्मक संरचना अन्तरगत रहेको श्रम तथा रोजगार उप-शाखा लाई सम्झनु पर्छ ।
- (ग) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लाई सम्झनु पर्छ ।
- (घ) "कार्यविधि" भन्नाले 'सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०' लाई सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) "बोर्डको सचिवालय" भन्नाले वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) "संघिय मन्त्रालय" भन्नाले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले मधेश प्रदेशको वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- (ज) "मोड्युल" भन्नाले वित्तीय साक्षरता, मनोसामाजिक परामर्श सेवा, सीप तालिम, उद्यम विकास लगायतको सेवाहरू प्रवाह गर्नको लागि सम्बन्धित राजविराज नगरपालिकाले तयार गरी लागू गरेको मोड्युलहरूलाई सम्झनु पर्छ ।
- (झ) "राजविराज नगरपालिका" भन्नाले यस राजविराज नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) "विभाग" भन्नाले वैदेशिक रोजगार विभागलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ट) "सम्बन्धित निकाय" भन्नाले वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी विशेष सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरू वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय, कन्सुलर सेवा विभाग, गन्तब्य मुलुकमा रहेका नेपाली दुतावास र श्रम, रोजगार तथा समाजिक सुरक्षा मन्त्रालय साथै यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित अन्य सरकारी निकायहरूलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२
कार्यविधिको उद्देश्य

३. कार्यविधिको उद्देश्य:

यस कार्यविधिका उद्देश्य निम्नानुसार छन् ।

- (क) यस राजविराज नगरपालिकाबाट वैदेशिक रोजगारमा जान चाहने युवाहरूको वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र अधिक लाभदायक बनाउनका लागि सहयोग पु-याउने ।
- (ख) वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्तिका परिवार र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर आएका व्यक्तिलाई लक्षित कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र सो कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- (ग) वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू अन्य गाउँपालिका/नगरपालिका, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार तथा सम्बन्धित साझेदार संस्था/नियोगहरूसँगको सहकार्य तथा साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- (घ) वैदेशिक रोजगारमा जाने, गएका व्यक्ति र तिनका परिवार तथा विदेशबाट फर्केर आएका व्यक्तिलाई लक्षित गरी राजविराज नगरपालिकाले आफ्नो नगरपालिकामा सञ्चालित रोजगार सेवा केन्द्रबाट आफ्नो नगरपालिका क्षेत्र भित्रका लक्षित सेवान्गीहरूलाई सो श्रम तथा रोजगार (आन्तरिक र वैदेशिक) सम्बन्धी सेवाहरू प्रवाह गर्ने ।
- (ङ) मन्त्रालय, विभाग, बोर्ड र सीप तालिम प्रदान गर्ने निकायहरू, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र वित्तीय साक्षरताको क्षेत्रमा विज्ञता भएका संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्यलाई बढावा दिई कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र
- (च) वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित संचालन भएका कार्यक्रम तथा गतिविधिहरूका प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा अनुगमन गरी यस क्षेत्रको दीगो रूपमा व्यवस्थापन गर्ने ।

परिच्छेद-३

योजना तर्जुमा, तथा कार्यक्रम सञ्चालनका क्षेत्रहरू

४. सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी तथ्यांक संकलन, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन:

४.१ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन:

- (क) राजविराज नगरपालिकाले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्रको वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित समग्र तथ्यांक संकलन गर्ने छ । उक्त कार्यको लागि नगरपालिकाले गणक नियुक्त गरेर वा राजविराज नगरपालिकामा कार्यरत रहेका रिटर्नी स्वयंसेवक परिचालन गरिनेछ ।
- (ख) वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूलाई रिटर्नी स्वयंसेवकको परिचालन गरी तथ्यांक संकलन एवम् सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरिनेछ । स्वयंसेवक परिचालन तथा व्यवस्थापन नगरपालिका अन्तरगत रहेको श्रम तथा रोजगार उप-शाखाले गर्नेछ ।
- (ग) राजविराज नगरपालिकाले तथ्यांक संकलन गर्दा वा हाल वैदेशिक रोजगारमा रहेको संख्या, सीप तालिम लिनेको संख्या तथा सूचनामा आप्रवासी कामदारको पहुँच, रेमिट्यान्स प्राप्ति तथा सो को उपभोग/उपयोग सम्बन्धी विवरण, सामाजिक लागत सम्बन्धिका जानकारीहरू र आप्रवासी कामदारहरूले सामना गर्नु परेको समस्या (सम्पूर्ण आप्रवासन चक्रमा) लगायतका विषयहरू समेटिनेछ ।
- (घ) वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको संख्या, उनीहरूले आर्जन गरेका सीप, दक्षता तथा पुँजी र उनीहरूद्वारा सञ्चालित उद्यम तथा व्यवसाय लगायतको विवरणहरू संकलन गरी वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी वस्तुगत विवरण तयार गरिनेछ ।
- (ङ) राजविराज नगरपालिकाले संकलन गरेको तथ्यांक तथा वस्तुगत विवरणको आधारमा यस क्षेत्रको प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा र बजेट व्यवस्था गरी कार्यक्रमहरू लागू गरिनेछ ।

४.२ सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी सूचना, परामर्श तथा सेवा केन्द्र सञ्चालन:

- (क) आप्रवासी स्रोत केन्द्र/रोजगार सेवा केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन:

- अ) नगरपालिकाले वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र शोषणरहित बनाउन वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि सूचना तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्न रोजगार सेवा केन्द्र र आप्रवासी स्रोत केन्द्र स्थापना गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
- आ) वैदेशिक रोजगारमा जानको लागि राहदानी बनाउन आउने सेवाग्राहीहरूलाई सीप तालिम तथा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श लगायतका सेवाहरू प्रदान गरिनेछ । यस राजविराज नगरपालिका अन्तर्गतको आप्रवासी स्रोत केन्द्रबाट आफ्नो राजविराज नगरपालिका क्षेत्र भित्रका लक्षित सेवाग्राहीहरूलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि सेवाहरू प्रवाह गर्ने छ । यसरी सञ्चालन गरिने आप्रवासी स्रोत केन्द्रले राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्र सँग समन्वय गरी सेवा प्रदान गर्नु गर्ने छ ।
- इ) रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत वैदेशिक रोजगारको सिलसिलामा नेपाल भित्र वा गन्तव्य मुलुकमा समस्यामा परेका आप्रवासी कामदार तथा तिनका परिवारहरूलाई सहज न्याय, क्षतिपूर्ति, आर्थिक सहायता/राहत र उद्धारका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्यमा आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
- ई) आप्रवासी स्रोत केन्द्रले सूचना प्रवाहलाई व्यापकता दिनको लागि संचार मध्यमहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने छ ।

(ख) रिटर्नी परिचालन:

- (अ) राजविराज नगरपालिकाले सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्नका लागि प्रत्येक वडामा १/१ जनाका दरले वैदेशिक रोजगारमा गई फर्कीएका रिटर्नीहरू परिचालन गर्न सकिनेछ । सो को लागि वैदेशिक रोजगारमा कम्तीमा २ वर्ष काम गरी फर्केका महिला तथा पुरुषहरूलाई सम्बन्धित वडाहरूमा आंशिक वा पूर्णकालिन कर्मचारीका रूपमा रिटर्नीहरू परिचालन गरिनेछ ।
- (आ) रिटर्नीहरूको काम कर्तव्य र अधिकार निम्न बमोजिम हुनेछ ।
१. राजविराज नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नगर तथा वस्ती स्तरमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारका लागि आवश्यक आधारभूत सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।
 २. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी ठगि, उद्धार लगायतका समस्याहरू पहिचान गरी थप विशिष्टिकृत सेवाको लागि आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सिफारिस गरी पठाउने ।
 ३. स्थानीय विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्ने ।
 ४. सम्बन्धित राजविराज नगरपालिकाको वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी तथ्यांक संकलन गर्ने तथा सो को अभिलेख व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुर्याउने ।
 ५. राजविराज नगरपालिकाको वार्षिक योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।

(ग) समुदाय स्तरमा सचेतनामुलक कार्यक्रम:

- अ) राजविराज नगरपालिकाले वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित तथा व्यवस्थित गर्नका लागि समुदाय स्तरमा गठन भई क्रियाशिल रहेका सामुदायिक समुहहरूमा वा वैदेशिक रोजगारमा जानका लागि प्रक्रियामा रहेका सम्भावित आप्रवासी कामदारहरूलाई वैदेशिक रोजगारको प्रक्रियामा हुन सक्ने सम्भावित जोखिम र सुरक्षाका उपायहरूको बारेमा सूचना दिनको लागि अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आ) समुदाय अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि राजविराज नगरपालिकाले मोड्युल तयार गर्न सक्नेछ ।
- इ) राजविराज नगरपालिकाले समुदायस्तरमा अभिमुखीकरणको अलावा राजविराज नगरपालिका तथा वडा कार्यालयद्वारा आवश्यकता अनुसारका सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू (संदेश मुलक सडक नाटक, होर्डिग बोर्ड आदि) निर्माण गरी समुदाय स्तरमा प्रचार प्रसार गरिनेछ ।

४.३. सीप तालिम सञ्चालन तथा सहजिकरण:

- (क) वैदेशिक रोजगारमा जान चाहने सम्भावित आप्रवासी कामदारहरूको लागि वैदेशिक रोजगारमा रहँदा गर्नुपर्ने कामसँग सम्बन्धित सीप तालिम प्रदानको लागि वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय, प्रदेश

सरकार तथा नेपाल सरकारको प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद (CTEVT) द्वारा मान्यता प्राप्त तालिम प्रदायक संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा सीप तालिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरीनेछ ।

- (ख) सीप विकास तालिम संचालन गर्दा गन्तव्य मुलुकको आवश्यकता तथा मापदण्ड अनुरूप तयार भएका पाठ्यक्रम को प्रयोग गरीने छ । तथा आवश्यकता अनुसार राजविराज नगरपालिका स्वयंले नेपाल सरकारको प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद (CTEVT), वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय र तालिम प्रदायक संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा पाठ्यक्रम निर्माण गरी तालीम कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

४.४. न्यायमा सहजिकरण:

- (क) वैदेशिक रोजगारको क्रममा हुने ठगी, बेपत्ता, अलपत्र, राहत/आर्थिक सहायता प्राप्ति तथा उद्धार लगायतका समस्याहरूमा आवश्यक सहयोगको लागि आप्रवासी स्रोत केन्द्र/रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत सहजिकरण गरिनेछ ।
- (ख) त्यस्ता समस्याहरूमा सहजिकरणका लागि समस्याको प्रकृति अनुसार जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, श्रम कन्सुलर, गन्तव्य स्थित नेपाली दुतावास र यस क्षेत्रमा क्रियाशील संघ संस्था लगायतका निकायहरूसँग प्रभावकारी समन्वय तथा सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
- (ग) वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित ठगीका समस्याहरू न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार भन्दा बाहिरको विषय भएकोले न्यायिक समितिले पनि जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा अधिकार प्राप्त निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने छ ।

४.५. वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम:

- (क) वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त विप्रेषण रकमको उचित व्यवस्थापन तथा आयमुलक क्षेत्रमा परिचालन गरी स्वरोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्न र चक्रीय रूपमा वैदेशिक रोजगारमा गईरहनुपर्ने वाध्यताको अन्त्यका लागि विप्रेषण प्राप्त गर्ने परिवारका सदस्यहरूका साथै वैदेशिक रोजगारीमा जाने संभावित युवाहरूलाई व्यक्तिगत तथा समुहहरू गठन गरी वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- (ख) वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालनको लागि वैदेशिक रोजगार बोर्ड, वित्तीय संस्थाहरू तथा सो सँग सम्बन्धित विज्ञता हासिल गरेका संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्न सकिनेछ ।
- (ग) वित्तीय साक्षरता कक्षा पश्चात सहभागीले कक्षामा बचत बृद्धि, फजुल खर्चको नियन्त्रण, पारिवारीक बजेट निर्माण, व्यावसायिक क्षेत्रको पहिचान, योजना निर्माण र वित्तीय अनुशासनका क्षेत्रमा विस्तृत अध्ययन गरी आयमुलक गतिविधिहरूमा संलग्न हुनेछन् ।
- (घ) वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि वित्तीय साक्षरता सहजकर्ता नियुक्ति गरी परिचालन गर्न सकिनेछ ।
- (ङ) वित्तीय साक्षरता सहजकर्ताको योग्यता, अनुभव तथा सेवा सुविधा परिच्छेद -५ को बुँदा नम्बर ९ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- (च) शुरुवातको चरणमा उक्त सेवालार्ई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्न, सहजकर्ताको क्षमता विकास गर्न र कक्षा संचालनका लागि सिकाई सामाग्री विकास गर्न विज्ञ व्यक्ति/संस्थाको सेवा खरिद गरी विशेषज्ञ सेवा लिन सकिनेछ । उक्त कार्यको लागि मोड्युल तयार गरि लागू गरिनेछ ।

४.६. सीपको पहिचान, उपयोग तथा उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम:

- (क) वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरू तथा विप्रेषण प्राप्त गर्ने घर परिवारका सदस्यहरूलाई लक्षित गरी स्थानीय स्तरको सम्भाव्यता र सरोकारवाला व्यक्तिहरूको दक्षताको आधारमा योजना तर्जुमा गरी उद्यम विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- (ख) राजविराज नगरपालिकामा युवा लक्षित कार्यक्रम संचालनका लागि उद्यम विकास कोष स्थापना गरिनेछ। कोषको सञ्चालन कार्यपालिकाद्वारा स्वीकृत भएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ।
- (ग) कार्यक्रम निर्माण तथा संचालन गर्दा लक्षित वर्गको लागत सहभागिता तथा उत्पादनमा आधारित अनुदानको व्यवस्थालाई जोड दिइनेछ। जसका लागि आवश्यक मापदण्ड तयार गरिनेछ।
- (घ) विदेशबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूसँग भएको सीप तथा दक्षता सम्बन्धिको विवरणलाई संकलन गरी रोष्टर बनाई राखिनेछ।
- (ङ) उक्त विदेशबाट फर्किएर आएका जनशक्तिलाई दक्षता र आवश्यकताको आधारमा स्थानीय स्तरमा सञ्चालित विकास निर्माणको क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ।
- (च) वैदेशिक रोजगारको क्रममा सीप हासिल गरेका तर प्रमाण पत्र नभएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी सीप परीक्षण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। उक्त सीप परीक्षणका कार्यक्रम संचालन गर्दा नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायहरू र अन्य विकास साझेदारहरूसँग पनि आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्न सकिनेछ।

४.७ मनोसामाजिक परामर्श सेवा:

- (क) वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्ति र निजका परिवारहरूलाई वैदेशिक रोजगारका कारण उत्पन्न मानसिक समस्यालाई सम्बोधन गर्नका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- (ख) मनोसामाजिक सेवा प्रवाहका लागि मनोसामाजिक परामर्शकर्ता नियुक्ति गरी परिचालन गरिनेछ। मनोसामाजिक परामर्शकर्ताको योग्यता, अनुभव तथा सेवा सुविधा परिच्छेद -५ को बुँदा नम्बर ९ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।
- (ग) शुरुवातको चरणमा उक्त सेवालार्इ प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्न तथा मनोसामाजिक परामर्शकर्ताको क्षमता विकास गर्न विज्ञ व्यक्ति/संस्थाको सेवा खरिद गरी विशेषज्ञ सेवा लिन सक्नेछ।
- (घ) प्रभावकारी मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालनका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवा सम्बन्धी विशेषज्ञ संस्था/निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा कार्यक्रम तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- (ङ) उक्त सेवालार्इ राजविराज नगरपालिकाले क्रमशः आफ्नो स्वास्थ्य शाखामा आन्तरिकिकरण गर्दै लगिनेछ। सो सेवा संचालनका लागि आवश्यक मोड्युल सम्बन्धित विशेषज्ञहरूको सहयोगमा तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- (च) मनोसामाजिक परामर्शकालागि राजविराज नगरपालिका भित्र रहेका मानसिक स्वास्थ्यको क्षेत्रमा दक्षता हासिल गरेका व्यक्तिहरूको सूची तयार गरी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिनेछ।
- (छ) गम्भीर मनोसामाजिक समस्या भएका र आर्थिक हिसाबले कमजोर भएका व्यक्तिहरूलाई आवश्यक उपचार सहयोगको लागि सहयोग कोष स्थापनागरी सञ्चालन गर्न सकिनेछ।
- (ज) वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित सामाजिक लागत न्यूनीकरणका लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा थप कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ।

४.८. छात्रावृत्ति कार्यक्रम:

- (क) राजविराज नगरपालिका क्षेत्रभित्रबाट वैदेशिक रोजगारका क्रममा मृत्यु भई अविभावक गुमाएका, बेपत्ता भएका र अंगभंग भएका व्यक्तिका बालबालिकाहरूलाई छात्रावृत्ति सहयोग प्रदान गर्न सकिनेछ।
- (ख) बेपत्ता भएका व्यक्तिको हकमा ५ वर्ष देखि बेपत्ता भएका व्यक्तिका बालबालिकाहरूलाई समेटिनेछ।
- (ग) छात्रावृत्ति प्रदान गर्दा वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय मार्फत प्रदान गर्ने छात्रावृत्ति सहयोगले नसमेटिएका बालबालिकाहरूको लागि मात्र व्यवस्था गरिनेछ।
- (घ) छात्रावृत्ति सहयोगलाई दुई तहमा विभाजन गरी प्रदान गर्न सकिनेछ। जस अनुसार आधारभूत तहका बालबालिकालाई वार्षिक ८ हजार र माध्यमिक तहका बालबालिकालाई वार्षिक १२ हजारका दरले छात्रावृत्ति प्रदान गरिनेछ।

- (ड) छात्रवृत्ति प्रदान गर्दा सरकारी, सामुदायिक तथा संस्थागत विधालयमा अध्ययनरत १८ वर्ष सम्मका विद्यार्थीहरूलाई प्रदान गरिनेछ ।
- (च) छात्रवृत्तिका लागि आवेदन दिदा राजविराज नगरपालिका भित्रको विद्यालयमा अध्ययनरत भएको र सम्बन्धित बडा कार्यालयले वैदेशिक रोजगारमा गई मृत्यु तथा अंगभंग, बेपत्ता भएको प्रमाण सहित नगरपालिकामा गरेको सिफारिस पत्र पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (छ) प्राप्त निवेदनहरूलाई नगरपालिकाले आवश्यक छानविन गरी छात्रावृत्ति प्रदान गर्नेछ । निवेदनको आवश्यक ढाँचा तथा फारामहरूको नमुना राजविराज नगरपालिकाले तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनेछ ।

परिच्छेद ४

सम्बन्धित विषयगत शाखा निर्धारण तथा निर्देशक समिति

५. सम्बन्धित विषयगत शाखा निर्धारण:

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद-११(प्रशासकीय संगठन) को दफा ८३ बमोजिम कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार सामाजिक विकास शाखा अन्तरगत श्रम तथा रोजगार उप-शाखा मार्फत आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने छ । उक्त उप-शाखाले अन्य शाखा/उप-शाखाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रम तर्जुमा, बजेट विनियोजन, कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षा लगायतको कार्यहरू गर्नेछ । उक्त उप-शाखाको संयोजन तथा उप-शाखा प्रमुखको जिम्मेवारी अधिकृत स्तरको कर्मचारीले गर्नेछ ।

६. सुरक्षित आप्रवासन व्यवस्थापन निर्देशक समिति:

क. वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित प्रभावकारी योजना निर्माण, व्यवस्थापन, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वय लगायतका कार्यमा दिशानिर्देश गर्न देहाय बमोजिमको सुरक्षित आप्रवासन निर्देशक समितिको व्यवस्था गरिएको छ ।

अध्यक्ष:	- प्रमुख
उपाध्यक्ष	- उप-प्रमुख
सदस्य:	- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत,
सदस्य:	- प्रशासन शाखा प्रमुख,
सदस्य:	- सामाजिक विकास शाखा प्रमुख,
सदस्य:	- कृषी विकास शाखा प्रमुख,
सदस्य:	- स्वास्थ्य शाखा प्रमुख,
सदस्य:	- अध्यक्ष, आप्रवासी सञ्जाल, सप्तरी
सदस्य सचिव	- रोजगार संयोजक
आमन्त्रित सदस्य	- उद्यमशिलता विकास अधिकृत (मेडपा),
	- श्रम तथा रोजगार विषय हेर्ने मन्त्रालयको अधिकृत प्रतिनिधि, मधेश प्रदेश
	- जिल्ला प्रशासन/ईलाका प्रशासन कार्यालय प्रतिनिधि,
	- जिल्ला/ईलाका प्रहरी कार्यालय प्रतिनिधि,
	- जिल्ला/राजविराज नगरपालिका स्थित बैंकका प्रतिनिधि,
	- वैदेशिक रोजगारीको क्षेत्रमा कामगर्ने संस्थाका प्रतिनिधि,

सुरक्षित आप्रवासन समन्धी निर्देशक समितिले आवश्यक ठानेका अन्य व्यक्ति तथा पदाधिकारीहरूलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

७. आप्रवासन सुरक्षित आप्रवासन व्यवस्थापन निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित (विदेश जाने व्यक्ति, तिनका परिवार र फर्किएर आएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी) योजना तर्जुमा, बजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखालाई आवश्यक दिशानिर्देश गर्ने,
- (ख) अन्य राजविराज नगरपालिकाले जिल्लाका अन्य स्थानीय तहहरू, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार अन्तरगतका मन्त्रालय, विभाग र बोर्ड, सम्बन्धित साझेदार संस्था, विकास नियोग, तालिम प्रदायक संस्था तथा सरोकारवालाहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (ग) आप्रवासी स्रोत केन्द्रको व्यवस्थापन तथा संचालनका लागि आवश्यक सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्नुका साथै उक्त स्रोत केन्द्र प्रभावकारी सञ्चालनका लागि आवश्यक दिशानिर्देश गर्ने वा राजविराज नगरपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धिको सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
- (घ) सूचना तथा परामर्श सेवा प्रवाह, वित्तीय साक्षरता, मनोसामाजिक परामर्श सेवा, सीप तालिम तथा समुदाय तहमा सचेतनामुलक गतिविधिहरू संचालन गर्न आवश्यक मोड्युल तयारीको लागि पृष्ठपोषण तथा सुझाव प्रदान गर्ने,
- (ङ) रोजगारीको लागि आवश्यक सीप तालिमको व्यवस्था गर्न, सीपयुक्त र ठगि मुक्त समुदाय घोषणा गर्न आवश्यक दिशा निर्देश गर्ने,
- (च) निर्देशक समितिद्वारा कम्तिमा चौमासिक रूपमा आप्रवासी स्रोत केन्द्र लगायतको गतिविधिहरूको अनुगमन गरी समीक्षा गर्ने । साथै नगर उप-प्रमुखको संयोजकत्वमा नियमित रूपमा अनुगमन कार्यलाई निरन्तरता दिने,
- (छ) अन्य विषयगत शाखा/समितिहरूसँग वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनको लागि आवश्यक समन्वय तथा छलफल गर्ने,
- (ज) आवधिक रूपमा बैठक बसी संचालित कार्यक्रमहरूको प्रगति समीक्षा गरी थप प्रभावकारीता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक सल्लाह सुझाव तथा मार्गनिर्देश गर्ने,
- (झ) सुरक्षित आप्रवासनसँग (वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन) सम्बन्धित कार्यपालिकाद्वारा प्रदत्त अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (ञ) वडास्तरमा वडाध्यक्षको संयोजकत्वमा सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी समिति गठन गरी सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालनको लागि दिशानिर्देश गर्ने ।

परिच्छेद-५

श्रोत तथा जनशक्ति व्यवस्थापन

८. श्रोत व्यवस्थापन:

संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान र राजविराज नगरपालिकाको अन्तरिक श्रोतबाट कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक बजेटको सुनिश्चित गरिनेछ । यसको साथै अन्य गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरू, साझेदार संस्था/नियोग तथा दातृ निकाय, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँगको बजेट साझेदारीतामा प्राप्त बजेटहरूलाई एकिकृत गरी कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरिने छ ।

९. आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन:

पद	संख्या	तह	योग्यता तथा अनुभव
अधिकृत	१	सातौं/छैठौं	• मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरि कम्तीमा ३ वर्ष सामाजिक परिचालन वा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा कार्य अनुभव भएको

			। समन्वय, सहजिकरण, योजना तथा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धि अनुभव भएको ।
मनोसामाजिक परामर्शकर्ता	आवश्यकता अनुसार	पाँचौ	<ul style="list-style-type: none"> मान्यताप्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट हेल्थ असिस्टेन्ट, स्टाफ नर्स वा मान्यता प्राप्त विश्वद्यालयबाट पब्लिक हेल्थ, मनोविज्ञान, समाजशास्त्र, सोसिएल वर्कमा स्नातक तह, बि.एड.स्वास्थ्य शिक्षा, पोष्ट ग्राजुएट डिप्लोमा इन काउन्सेलिङ उत्तीर्ण गरेको । राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्रले स्वीकृत गरेको मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम मोड्युल २०७७ जारी हुनु पूर्व तालिम प्राप्त गरेका उम्मेदवारको सन्दर्भमा कम्तीमा पनि १२ कक्षा पास गरी मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी ६ महिने तालिम प्राप्त गरेको हुनु पर्ने । मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम प्राप्त गरी वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा अनुभवी र महिलालाई विशेष प्राथमिकता दिईनेछ ।
वित्तीय साक्षरता सहजकर्ता	आवश्यकता अनुसार	पाँचौ	मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट कम्तीमा १०+२ वा प्रविणता प्रमाण पत्र तह उत्तीर्ण गरि २ वर्ष वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अनुभव भई वैदेशिक रोजगारको क्षेत्रमा काम गरेकोलाई प्राथमिकता ।
रिटर्नी परिचालन	आवश्यकता अनुसार	श्रेणी विहीन	कक्षा १० उत्तीर्ण गरि वैदेशिक रोजगारमा कम्तीमा २ वर्ष काम गरि फर्किएको हुनुपर्ने छ । सामाजिक परिचालन र समन्वय तथा सहजीकरण सम्बन्धि ज्ञान भएको । साथै मलेशिया वा खाडिमुलुकमा गई फर्केकालाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

कर्मचारी भर्ना तथा नियुक्त गर्दा राजविराज नगरपालिकाको कर्मचारी भर्ना सम्बन्धी निर्देशिका तथा नेपाल सरकारको समावेशी मापदण्डलाई अनुसरण गरिने छ । यस सन्दर्भमा हाल कार्यरत जनशक्तिहरूको क्षेत्रगत विज्ञता तथा दक्षताको आधारमा क्रमशः आन्तरीक्रिकरण गरी वैदेशिक रोजगारको क्षेत्र व्यवस्थापनलाई दिगो रूपमा संस्थागत गरिनेछ ।

परिच्छेद - ६

विविध

१०. समन्वय तथा सहकार्य :

वैदेशिक रोजगारीको क्षेत्र बहुसरोकारको विषय भएकोले अन्य गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरू, प्रदेश सरकार, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय तथा दातृ निकाय र विकास साझेदारहरूको सहकार्यमा सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । साथै राजविराज नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका सेवाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला शिक्षा समन्वय ईकाई, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, विषयगत विशेषज्ञ संस्थाहरू, आप्रवासनको क्षेत्रमा काम गर्ने संघ, संस्थाहरू तथा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यलाई जोड दिई सेवा प्रवाहलाई प्रभाकारी बनाईनेछ ।

११. कार्यविधि संशोधन तथा खारेज गर्न सक्ने:

राजविराज नगरपालिकाको, कार्यपालिका बैठकको बहुमतको निर्णयानुसार आवश्यकताका आधारमा यो कार्यविधि संशोधन तथा खारेज गर्न सकिनेछ । यस कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा उत्पन्न भएमा नगरपालिका प्रमुखकले तत्काल राजविराज नगरपालिका स्तरीय सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी निर्देशक समितिको बैठक राखी बाधा अडकाउ फुकाउन सक्नेछ । यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका कुराहरू नेपालको प्रचलित कानूनसँग बाँझिएमा बाँझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।
